

2013 р. є особливим для Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Найбільша книгозбірня нашої держави святкуватиме одразу дві визначні дати: у серпні – 95-річчя від дня створення, а 12 березня – 150-річчя свого великого засновника – геніального вченого і видатного сина України В. Вернадського.

Бібліотека активно готується до святкування 150-річчя свого засновника. Як поінформував генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського академік НАН України О. Онищенко, готуються різноманітні заходи, організовані комісіями з вивчення спадщини В. І. Вернадського за участі Національної академії наук України і Російської академії наук. Це й великі загальні збори академій, і конференції, і читання, і круглі столи, і тематична книжкова виставка. У планах – видання щоденників ученого та вибраних творів. Уже побачили світ два томи «Вернадський і Україна».

О. Онищенко, академік НАН України, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського:

«Ми робимо все можливе й неможливе, аби лишатися науковим центром України. Відбувається безперервний перехід до нової якості – ми не лише забезпечуємо збереження мільйонів документів і на електронних, і на паперових, і мультимедійних носіях, а й популяризуємо наукові здобутки. Завдяки сучасним технологіям робота бібліотеки змінилася. Основна тенденція – зменшення кількості читачів, які приходять до нас, у бібліотеку, і динамічний стрибок відвідувачів з усього світу нашого сайту та фондів електронних документів. Лише протягом року до «вернадки» прийшло 230 тис. читачів, котрі взяли понад два мільйони документів. Тепер порівняйте цю цифру із 20 мільйонами так званих електронних читачів, які через три наші IP-адреси взяли 120 мільйонів документів! Зарубіжних читачів (переважно з країн СНД, Європи, Америки та Канади) передусім цікавлять гуманітарні науки, сучасний стан України, наші технології».

О. Василенко, директор Інституту науково-методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи НБУВ:

«Маємо потужний сайт в Інтернеті, з'єднаний із бібліотеками інших країн. Щодня його відвідують 55 тис. осіб. Найпопулярніші у нас каталоги. На них щодня “заходять” 4 тис. користувачів. Хоча не менш затребувані й автореферати та дисертації: бізнесмени шукають у них ноу-хау. Утім, нові віяння часу внесли корективи не лише в роботу бібліотекарів. Змінився й сам читач. Нині просять не просто якусь окрему книгу чи статтю, а прагнуть отримати увесь синтез матеріалів з певної тематики разом із бібліографією».

Загалом у фондах бібліотеки зібрано понад 15 млн одиниць паперових

документів. Лише портал «Наукова періодика України», який веде повну базу усіх наукових журналів нашої країни, налічує 700 тис. документів.

Нині фахівці активно оцифровують цю інтелектуальну спадщину для створення електронних масивів даних. А загалом у бібліотеці працює понад 1000 спеціалістів, серед них 97 кандидатів і 10 докторів наук, а також члени-кореспонденти і два академіки. При бібліотеці діють вчена рада, аспірантура, докторантура.

Утім, фахівців все одно бракує. О. Онищенко розповідає, що нині до бібліотеки йдуть тільки науковці, а потрібні бібліотекарі та бібліографи з науково-практичним досвідом. Тому їй доводиться бути *alma mater* не лише для читачів, а й майбутніх кадрів. Тож іноді спеціалістів – через низький рівень підготовки – доводиться перенавчати. Тут постійно проводять тренінги та семінари, аби, так би мовити, ввести молодого спеціаліста в інформаційне поле бібліотеки.

«У ХХІ ст. книгозбірням, які вже перетворюються на технопарки, потрібен не класичний бібліотекар, а аналітик-навігатор, – вважає академік О. Онищенко. – Навігатор, який прекрасно володіє комп'ютером і досконало знає: у яких базах є потрібний читачеві матеріал і може швидко зорієнтувати його. Бо замовника нині цікавить узагальнений матеріал з певної тематики. І таких запитів стає дедалі більше. Ми ж маємо зробити все, аби читач із будь-якого хутора міг замовити з мобільника необхідну інформацію. І ми б його за годину, чи максимум дві, обслужили.

Але щоб стати технопарком у кращому розумінні цього слова, варто безперервно поновлювати потужний комп'ютерний парк, який мав би зберігати великі масиви інформації. Проте проблема комп'ютеризації, як і проблема накопичення літератури на всіх видах носіїв, стоїть також гостро, як і проблема перепідготовки та навчання кадрів. Бо на 1000 працівників 750 машин не найновішої модифікації – це занадто мало. До того ж остання партія комп'ютерів була закуплена 2008 р. А співробітникам через постійні спроби зламати сайт дуже необхідне нове програмне забезпечення й ефективний захист від кібератак та вірусів».

<...> Австрійська бібліотека існує вже 20 років. Тут нещодавно відбулася виставка «Відень – перлина Європи», яку відкривав Надзвичайний і Повноважний Посол Австрійської Республіки в Україні. Загалом, НБУВ, попри свою наукову специфіку, намагається бути центром громадського життя для киян та гостей столиці, постійно влаштовуючи культурні заходи, художні виставки, зустрічі з вченими, послами іноземних держав та відомими особистостями.

Т. Арсеєнко, завідувач відділу міжнародної інформації та зарубіжних

зв'язків НБУВ, розповіла, що подібних австрійських залів у 20 країнах Європи – понад 50. В Україні їх чотири: у Києві, Львові, Чернівцях та Харкові. Благодійні організації з Австрії надсилають бібліотеці газети і журнали, а також відеоматеріали. Із деякими з них можна працювати в онлайновому режимі.

До речі, це не єдина національна збірня в НБУВ. На першому поверсі – Іранська бібліотека. Є і єврейські фонди, що нараховують понад 200 тис. книжок. Якби мали достатньо приміщень, їх додалося принаймні ще кілька десятків – охочих стати «побратимами» досить багато. Незабаром відвідувачі зможуть прийти до китайської зали. З КНР вже завезли книжковий фонд, підписали відповідну угоду. Своєю чергою у Пекіні, у Бібліотеці суспільних наук, буде створено читальний зал Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

<...> Попри свою історію та славу, бібліотека імені В. І. Вернадського має ті самі проблеми, що й будь-яка книгозбірня в Україні: недостатнє фінансування, дефіцит кваліфікованих кадрів, застаріле обладнання, повільне збільшення фондів. За словами академіка О. Онищенка, в Україні діє Закон «Про обов'язковий примірник для газет, книг і журналів», але й він, на жаль, не виконується. Та незважаючи на всі труднощі, колектив бібліотеки впевнено дивиться в майбутнє.

У планах – «розкрутити» інноваційний напрям. Тут хочуть, задіявши гуманітарні інститути та кібернетичні центри, створити справжній «технологічний парк». Справа лише за сучасною технікою та програмним забезпеченням. А ще роблять усе можливе, аби зберегти величезний пласт електронної культури, який постійно накопичується, але й може безслідно канути в Лету. Бо тут не з чуток знають: «Книги – суть ріки, які напоюють Всесвіт». Завдання ж бібліотек – ретельно збирати ці цілющі потоки, щоб утамувати духовну спрагу людей.

«95 років тому В. Вернадський мріяв про книгозбірню, яка стала б науковим центром України. Перед своїм дітищем він ставив три завдання: зібрати все, що видається всіма мовами в Україні на всі теми. Друге – зібрати все, написане за кордоном про Україну. Третє – розвивати українознавчий напрям.

Це три кити, на яких стоїть бібліотека, що вже майже століття з гордістю пов'язує своє життя з іменем Вернадського. Великий патріот, він завжди говорив: “Я вірю у велике майбуття України”. І ми, нащадки, маємо зробити все, аби його слова стали нашим сьогоднішнім», – вважає академік О. Онищенко (*Сівашова І. ALMA MATER інтелектуалів // Демократична Україна (<http://www.dua.com.ua/2013/007/8.shtml>). – 2013. – 15.02).*